

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

ректор Херсонського державного університету,

 Олександр СПІВАКОВСЬКИЙ

«05» червня 2026 р.

ПРОГРАМА*

**додаatkового вступного випробування зі спеціальності
для здобуття ступеня доктора філософії PhD
на основі повної вищої освіти (магістра)
(денна, вечірня, заочна форма навчання)**

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Наукова спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини

Освітньо-наукова програма: Економіка

Затверджено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та адміністрування.

(протокол № 10 від 4 травня 2026 року)

Голова комісії
(укладач програми)

(підпис)

Мохненко А.С.
(ПБ)

ЗМІСТ

	С.
1. Загальні положення	4
2. Перелік питань, що виносяться на фахове вступне випробування	6
3. Список рекомендованої літератури	11
4. Критерії оцінювання знань фахового вступного випробування	12
5. Порядок проведення фахового іспиту до вступу в аспірантуру	15
6. Структура екзаменаційного білета	16
7. Тематика рефератів	17

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма додаткового вступного випробування для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня доктора філософії PhD за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини на основі повної вищої освіти розроблена відповідно до Державного стандарту.

Організація та проведення вступних випробувань відбувається у порядку визначеному у Положенні про приймальну комісію Херсонського державного університету.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти доктора філософії PhD.

Форма вступного випробування: вступне випробування проводиться за білетами у письмовій формі.

Тривалість вступного випробування – на виконання відведено 120 хвилин.

Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів.

Перепусткою на додаткове випробування є Аркуш результатів вступних випробувань, паспорт.

Під час проведення додаткового вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт. На екзаменаційній роботі такого вступника член фахової атестаційної комісії вказує причину відсторонення та час. При перевірці така робота дешифрується і за неї виставляється оцінка менше мінімальної кількості балів, визначеної Приймальною комісією та Правилами прийому, для допуску до участі в конкурсі або зарахування на навчання поза

конкурсом, незважаючи на обсяг і зміст написаного.

Вступники, які не з'явилися на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДОДАТКОВЕ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

1. Економічна теорія як наука. Економікс, політекономія.
2. Макроекономіка, мікроекономіка, мезоекономіка, мегаекономіка.
3. Методологія розвитку.
4. Предмет економічної теорії. Складові частини економічної теорії. Позитивна і нормативна економічна теорія. Економічне мислення, його роль у розумінні економічного життя суспільства.
5. Економічні закони та категорії, їх класифікація.
6. Функції економічної науки.
7. Методи пізнання економічних процесів і явищ.
8. Місце економічної теорії в системі економічних наук.
9. Економічна теорія як основа економічної політики.
10. Роль економічної теорії у здійсненні соціально-економічних перетворень в Україні.
11. Меркантилізм, фізіократи, класична політична економія, марксизм, маржиналізм.
12. Неокласицизм, монетаризм, кейнсіанство, інституціоналізм, неокласичний синтез.
13. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку.
14. Загальні проблеми економіки. Потреби як спонукальний мотив економічної діяльності людей.
15. Економічні потреби суспільства
16. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація.
17. Економічна система, її типи, основні структурні елементи.
18. Власність як економічна категорія.
19. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх

розвитку.

20. Зміст, структура суспільного виробництва, виробнича й невиробнича сфери.

21. Рушійні сили економічного зростання.

22. Економічний вибір.

23. Альтернативна вартість.

24. Крива виробничих можливостей.

25. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне.

26. Теорія товару і грошей.

27. Інфляція, її суть, причини. Темпи, види, соціально-економічні наслідки інфляції.

Регулювання інфляції.

28. Безробіття та політика зайнятості.

29. Крива Філіпса.

30. Закон Оукена.

31. Товар і його властивості.

32. Вартість, її форми.

33. Гроші в системі товарних відносин, їх функції, види.

34. Кількісна теорія грошей. Закон грошового обігу.

35. Ринок як форма організації суспільного виробництва та категорія товарного виробництва.

36. Риси, структура, функції ринку.

37. Закони попиту і пропозиції – одні з основних законів функціонування ринкової економіки.

38. Індивідуальний та сукупний попит. Цінові, нецінові чинники.

39. Індивідуальна та сукупна пропозиція. Цінові, нецінові чинники.

40. Зміни в попиті та в пропозиції. Зміни попиту та пропозиції.

41. Поняття ринкового попиту та ринкової пропозиції.

42. Ринкова рівновага.

43. Ефект храповика.

44. Еластичність попиту, її види.
45. Еластичність пропозиції, її види.
46. Конкуренція: форми, типи, функції,
47. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.
48. Особливості функціонування моделей ринку
49. Ціна як економічна категорія.
50. Класифікація цін, методи ціноутворення.
51. Закон конкуренції.
52. Ціноутворення на ринках чистої монополії, монопольної конкуренції, олігополії, досконалої конкуренції.
53. Підприємництво: теорії та моделі.
54. Суть, умови, види, форми та суб'єкти підприємницької діяльності.
55. Підприємство, класифікація підприємств.
56. Продукція підприємств та її економічні форми.
57. Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма.
58. Основний та обіговий капітал, його структура.
59. Час і швидкість обігу капіталу.
60. Капітал сфери обігу.
61. Кредит та його функції.
62. Торгівельний капітал.
63. Ринкова інфраструктура, визначення, класифікації.
64. Біржі, визначення, класифікація, механізм біржової торгівлі.
65. Банківська система.
66. Держава та її економічні функції
67. Фінансова система.
68. Податки: елементи, функції, класифікація.
69. Прогресивне оподаткування.
70. Крива Лаффера.

71. Міжнародна торгівля: форми, види, структура, напрямки.
72. Міжнародний поділ праці, його принципи й форми.
73. Теорія порівняльних переваг.
74. Міжнародна міграція капіталу та робочої сили.
75. Інвестиції: визначення, класифікація,
76. Попит та пропозиція на інвестиції, їх чинники
77. Модель економічного кругообігу. Необхідність агрегування економічних показників.
78. Суспільний продукт та його вартісний склад. Проблема “подвійного рахунку. Кінцева й проміжна продукція.
79. Валовий продукт. (ВНП) та (ВВП) Методи обчислення ВВП: за доходами, за витратами. Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП.
80. Система національних рахунків, її відмінність від системи балансу народного господарства.
81. Економічний цикл та його фази. Теорії циклів. Види циклів.
82. Корисність економічного блага, економічний вибір.
83. Закон спадної граничної корисності економічного блага.
84. Аналіз поведінки споживача.
85. Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання» Функція попиту від доходу.
86. Крива Енгеля.
87. Поняття нормальних благ і благ нижчої споживчої цінності.
88. Фактори виробництва та їх класифікація. Мотивація поведінки підприємства.
89. Поняття і види витрат.
90. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Економічний та бухгалтерський прибуток.
91. Альтернативні витрати. Явні та неявні. Класифікація витрат.

92. Закон зростаючих граничних витрат.
93. Поняття беззбитковості. Постійні, змінні, загальні витрати.
94. Поняття самоокупності та самофінансування.
95. Ізокости: визначення, побудова, властивості. Карта ізокост.
96. Моделі ринку.
97. Закон Вальраса.
98. Поняття загальної рівноваги за Парето.
99. Ефективність та економіка добробуту. Парето-ефективний стан економіки.
100. Теорема суспільного добробуту.
101. Критерії оцінки добробуту: утилітаристський критерій, критерій Роулса, критерій – Хікса.
102. Приватні та суспільні блага.
103. Коригуючі податки та субсидії.
104. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень та проблема ефективності.
105. Макроекономічні інструменти, ефективність застосування.
106. Макроекономічні тотожності.
107. Елементарна модель продукту та доходу у закритій та відкритій економіці, її обмеження та застосування.
108. Форми організації суспільства.
109. Макроекономічні показники, їх використання.
110. Макроекономічне регулювання, його ефективність.

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: підруч. У 2-х кн. Кн. 2: Мікроекономіка / Ред. С. Панчишин, П. Островерха. – К.: Знання, 2013. – 437 с.
2. Антикризове корпоративне управління: теоретичні та прикладні аспекти / С.С. Гасанов, А.М. Штангрет, Я.В. Котляревський та ін. – К.: ДННУ “Академія фінансового управління”, 2012. – 301 с.
3. Антикризий менеджмент: навч. посібник / Л.І. Скібіцька, В.В. Матвеев, В.І. Щелкунов та ін. – К.: ЦУЛ, 2014. – 584 с.
4. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: Навч.-метод. посіб. / М.В. Афанасьєв, О.Б. Плоха. – Харківський національний економічний ун-т., Х.: ВД "Інжек", 2007. – 320 с.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
6. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. / Н.М. Бондар –К.: А.С.К., 2005. – 400 с.
7. Буреннікова (Поліщук) Н.В. Математичні методи економічного аналізу: теорія і практика: навч. Посібник / Н.В. Буреннікова, Ю.Ю.Буренніков. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – 292 с.
8. Варналій З.С. Основи підприємництва: Навч. посібник / З.С.Варналій. – К.: Знання-Прес, 2002. – 239 с.
9. Васильков В.Г. Організація виробництва: Навч. посібник./ В.Г. Васильков – К.: КНЕУ, 2005. –524с.
10. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства: навч. посібник / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погріщук. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 304 с.
11. Економіка підприємства: Підручник. 4-е вид., доп. і перероб. / За ред.Г.А. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 640 с.
12. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф.

Покропивного. – Вид. 2-е перероб. доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 528 с.

13. Економічна енциклопедія: У 3 т. Т. 1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.

14. Кондратюк О.І. Економіка підприємства: навч.-метод. посібник / О.І. Кондратюк, О.О. Пилипенко – К.: Видавництво Європейського ун-ту, 2006. – 287 с.

15. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів./ Л.І. Шваб – К.: Каравела, 2016.– 584с.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ АБІТУРІЄНТІВ ПІД ЧАС УСНИХ ТА ПИСЬМОВИХ ВІДПОВІДЬХ

Критеріями оцінки знань абітурієнтів під час усних та письмових відповідей є:

- повнота розкриття питання;
- використання основної та додаткової літератури (нормативно-правових актів, підручників, навчальних посібників, журналів тощо);
- логіка викладення матеріалу, культура мови, емоційність та переконаність;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки.

Бали	Критерії оцінки
Відмінно 180-200	<p>На основі досконалого знання матеріалу предмету абітурієнт набути знання, вміння та навички використовує під час вирішення нестандартних задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи, який проявляється у наявності нових публікацій, виступах на наукових конференціях.</p> <p>На основі ґрунтовного знання матеріалу предмету абітурієнт набути знання, вміння та навички доцільно використовує під час вирішення задач. Вільно використовує міжпредметні зв'язки, орієнтується у періодичній та монографічній літературі з предмету. Самостійно знаходить відповіді на несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє нахил до самостійної науково-дослідної роботи, який проявляється у наявності наукових публікацій, виступах на наукових конференціях.</p>

<p>Добре 150-179</p>	<p>Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою педагогічних дисциплін. Знання, вміння та навички може самостійно використовувати у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної літератури з предмету. Самостійно опрацьовує рекомендовану та додаткову літературу з предмету. Виявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку. Отримані знання використовує під час аналізу стану навчально-виховного процесу в університеті.</p> <p>На основі оволодіння матеріалом під керівництвом викладача вмie зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях.</p> <p>Здатний контролювати свою діяльність. Швидко знаходить необхідну інформацію в додатковій літературі. Ознайомлений з періодичними виданнями, що відповідають напрямку дисциплін.</p>
<p>Задовільно 100-149</p>	<p>Повністю відтворює інформацію, що викладена в базових джерелах інформації. Має утруднення під час користування додатковою та довідниковою літературою. Епізодичне знайомство з періодичними виданнями, що відповідають напрямку дисципліни. Сформовані вміння може використовувати у стандартних ситуаціях, які закладені у завданні. Під час виправлення допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Виникають ускладнення при необхідності використання міжпредметних знань.</p> <p>Самостійно відтворює головні положення. Ознайомлений з основними термінами та категоріями дисципліни. Потребує допомоги викладача для відтворення систематизованого матеріалу. Під час реалізації знань для вирішення практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки, які здатен виправити за умов допомоги. Наявне фрагментарне ознайомлення з інформацією, що викладена в додатковій літературі.</p>
<p>Незадовільно 0-99</p>	<p>Недостатньо володіє термінологією з дисципліни. Володіє матеріалом на фрагментарному рівні. Алгоритм відповіді носить безсистемний характер. Не може відповісти на питання чи виконати порівняння, узагальнення інформації без грубих помилок, на які не звертає уваги. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнання. Не може користуватися джерелами, методичними рекомендаціями, іншими додатковими засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь</p>

У разі використання заборонених джерел абітурієнт на вимогу члена комісії залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

5. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ ДО ВСТУПУ В АСПІРАНТУРУ

Організація і проведення додаткового іспиту до вступу в аспірантуру Херсонського державного університету за галуззю знань Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, наукова спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2016 році, Правил прийому до аспірантури (доктор філософії) ВНАУ в 2016 році, Положення «Про приймальну комісію ВНАУ», Положення про прийом на навчання до аспірантури ВНАУ на здобуття наукового ступеня доктора філософії, Положення про предметні комісії для проведення вступних випробувань до аспірантури ВНАУ, Положення про відділ аспірантури і докторантури ВНАУ.

Рекомендується проведення письмового екзамену на основі вільного вибору здобувачами білету, котрий містить три питання з дисциплін, котрі виносяться на фаховий іспит.

6. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Міністерство освіти і науки
України Херсонський державний
університет

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор

_____ Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ
" ____ " _____ 2026
р.

Екзаменаційний білет №
для складання вступного фахового іспиту до
аспірантури спеціальності С1 «Економіка та
міжнародні економічні відносини»

1. Теоретичне питання.
2. Теоретичне питання.
3. Теоретичне питання.

Затверджено Вченою радою факультету економіки і менеджменту,
протокол
№ _____ від " ____ " _____ 2026 р.

Екзаменатори

7. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Вплив інтеграції та глобалізації на діяльність підприємства.
2. Корпоративні, конкурентні та функціональні стратегії розвитку підприємства.
3. Моделі державного регулювання національною економікою.
4. Функції ринку та обмеженість його регулюючого механізму.
5. Сутність державного регулювання економіки. Межа державного втручання в економіку.
6. Економічні функції держави: формування правових засад функціонування економіки; емісія грошей; усунення вад ринкового саморегулювання; перерозподіл доходів і ресурсів; стабілізація економіки; антимонопольна діяльність держави.
7. Суспільні інтереси як об'єктивна основа державного регулювання економіки.
8. Прямий та зворотній зв'язок між державою та носіями економічних інтересів.
9. Контракти у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.
10. Соціальна політика підприємства.
11. Економічна безпека національної економіки.
12. Монополізація виробництва і конкуренція на ринку.
13. Інновація як основа конкурентоспроможності підприємства
14. Ринок як середовище розвитку підприємства.
15. Комп'ютерні технології та їх застосування в економіці.